

Gjenpart.

Oslo, 24. 3. 1933.

Fortrolig.

107134

Til

Bondepartiets Stortingsgruppe,

Stortinget.

I en artikkel i "Nationen" foø 27. 2. 1933 med tittel "klare linjer" uttalte jeg mig på opfordring av "Nationen"s redaksjon om mitt forhold til Bondepartiet.

Jeg skrev der bl.a. at jeg hadde offentlig så tydelig som det teoretisk har vært gjort av nogen politiker her i landet, redegjort for mitt politiske syn lenge føreenn jeg selv trådte inn i aktiv politikk. Og jeg antok at det var denne redegjørelse, og den om stendighet at den i hovedlinjene falt sammen med Bondepartiets linjer, som gjorde at jeg uten nogen som helst egen foranledning blev anmodet om å gå inn som forsvarsminister i bonderegjeringen. Det var også på min side det samme forhold, som gjorde at jeg efterkom anmodningen.

Videre uttalte jeg at de linjer som jeg antydet i mitt innlegg i Stortinget forleden, avviker ikke på noget område fra det politiske syn som jeg i skrift og tale hadde gitt uttrykk for lenge før jeg kom inn i bonderegjeringen. Skulde dette ikke passe for Bondepartiet idag, måtte det være fordi Bondepartiet har skiftet sågnaler, og ikke jeg.

Videre fremholdt jeg som mitt grunnsyn at vårt bondesamfund fremfor nogen annen del av vårt folk har bevart og fremdeles er bærer av de fundamentale prinsipper for selve vårt folks eksistens; at vår økonomiske gjenreisning først og fremst må ta sikte på gjen-

reisning av en sund og blomstrende bondenæring, og at hvis nogen klasse av arbeidsfolk i samfundet trenger statsinngrep for å red- des fra utbytning i denne merkantile tid, så er det bøndene, hvis økonomiske kår er bragt i en slik skjev stilling.

Jeg uttalte at det var mig uforståelig at jeg som på grunn av egen tradisjon og gjennom alt mitt virke følte mig så fast knyttet til dette syn, skulde antas å ville, uten skjellig grunn, kaste han- sken til nogen som forfekter de samme synspunkter, så lenge de gjør dette på en fullgod måte. Og jeg pekte på at det er "Nationen"s re- daksjon bekjendt i hvilken grad jeg av hensyn hertil har strukket min lojalitet.

Jeg uttalte videre at i den nasjonale gjenreisningspolitikk er det imidlertid også grunnkrav som peker utover en engere klassepoli- tikk, selv om denne sidste er en integrerende hoveddel av den nasjo- nale gjenreising og nyreising. Jeg fremhevet at det gjelder om og- så å bygge ut et nytt samfund i pakt med de tradisjoner som bonden har bevart, men tilpasset efter det moderne livs krav.

Jeg tillot mig å erklære at så lenge Bondepartiet ikke her svikter, og så lenge det ellers i sin politikk holder klare og fas- te nasjonale linjer, akter jeg efter evne å støtte dette parti. Jeg fremholdt at for Bondepartiet gjelder det nu mer enn nogensinde å holde rene linjer, og ikke å medvirke til at den avklaring, som har funnet sted i forbindelse med regjeringsskiftet, forkludres, men tvertimot å gjøre denne ennu mer markert og tydelig. -

Imidlertid er efter at nevnte artikkel var skrevet inntruffet ting, som gjør at jeg allerede nu ser mig nødsaget til å ta mitt forhold til Bondepartiets ledelse under revisjon.

Jeg sikter til den omstendighet at den mann som mer enn nogen har bidradd til å forkludre Bondepartiets rene politikk, herr Hundseid, er gjenvalgt til formann i partiets stortingsgruppe, og altså igjen til partiets fører.

I denne forbindelse må jeg også nevne et annet punkt som i sin form er av personlig karakter, og som jeg derfor ikke vilde ha festet mig nærmere ved, hvis det ikke spillet en betydelig rolle for den sak jeg arbeider for; dette annet punkt gjelder at jeg er blitt bekjendt med at jeg fremdeles av herr Hundseid fremstilles som en der har vært illojal og umulig i samarbeide. Mens det faktiske forhold er at jeg - såvel av kollegiale hensyn som av hensyn til partiet og herr Hundseid selv - utvilsomt har strukket min lojalitet lenger enn de aller fleste vilde ha gjort i mitt sted, og at det er mig, og ikke herr Hundseid, som er blitt behandlet på en illojal og ukollegial måte, slik at jeg allerede fra begynnelsen av kom i en skjev stilling i mitt virke i regjeringen og partiet, og også i folks omdømme.

Jeg tillater mig foribegge de nevnte punkters vedkommende å henvise til vedlagte 3 dokumenter :

- (1) P.M. av 20. 11. 1932, som jeg i sin tid sendte alle medlemmer av regjeringen.
- (2) Gjenpart av mitt brev av 5.12. 1932 til statsråd Trødal.
- (3) P.M. vedr. behandlingen av Kullmann-saken.

Av disse dokumenter vil fremgå:

at det var efter opfordring av statsminister Hundseid at jeg under trontaledebatten ifjor holdt min tale mot den revolusjonære bevegelse;

at statsminister Hundseid hadde på forhånd full klarhet over alt som jeg vilde komme frem med under trontaledebatten, og at saken var på forhånd mer inngående drøftet mellom regjeringssjefen og mig som fagminister enn mig bekjendt nogen annen sak som blev behandlet under trontaledebatten;

at statsminister Hundseid efter mitt helt saklige og nøkterne innlegg 7. april 1932 (som Stortinget siden gav sitt bifall) allikevel reiste sig i Stortinget og tok avstand fra min optreden, formentlig under innflytelse av det første inntrykk som talen gjorde i Stortinget, og av herr Mowinckels innlegg i debatten og henvendelse til ham like efter min tale;

at statsminister Hundseid - desorientert som han var over virkningen av mitt foredrag - dagen efter (8. 4. 1932) holdt en regjeringsskonferanse hvortil jeg ikke var innkalt, og hvor blev besluttet uten at jeg hadde fått anledning til å forklare mig, at jeg skulde meddeles avskjed som følge av min tale i Stortinget;

at herr Hundseid, da han senere allerede samme dag var blitt bedre orientert m.h.t. situasjonen og stemningen utover landet, så henstillet til mig å bli stående, idet han dog fremla forskjellige forslag til pressemeddelelser, hvori han på et likefrem usant grunnlag søkte å gardere sig mot ethvert ansvar, og skyve dette utelukkende over på mig, for det tilfelle at Stortingets granskning av dokumentene skulde gi et negativt resultat;

at jeg nektet å godta denslags uriktige erklæringer, men gjerne tok på mig ansvaret for saken alene, og valgte - for sakens skyld - å bli stående på min post, idet jeg anså det av vesentlig betydning

for et godt resultat at dokumentene blev fremlagt av en, som var vel orientert i hele den revolusjonære bevegelse;

at statsminister Hundseid, da Stortinget, efter grundig granskning av de fremlagte dokumenter, hadde anerkjendt det saklige grunnlag for min tale, og under inntrykket av den folkeopinion som min tale hadde reist, så i debatten 29. 6. ifjor nu bl.a. erklærte at regjeringen med glede skulde efterkomme den av Stortinget vedtatte henstilling fra Spesialkomiteen om at regjeringen skulde ha sin oppmerksomhet henvendt på de i statsråd Quislings foredrag og i dokumentene berørte forhold; mens han altså i virkeligheten så langt fra å slutte op om saken, tvertimot hadde vanskeliggjort denne i høieste grad ved å desavouere mig (og dermed saken) til og med på helt bristende forutsetninger, og ved uimotsagt å la det feilaktige inntrykk bre sig at jeg hadde optrådt illojalt og egenmektig;

at jeg for min del - efter Stortingets avgjørelse i Quisling-saken - fremdeles lojalt tiet likeoverfor offentligheten om den uetterrettelige måte hvorpå statsministeren hadde handlet i denne sak, til tross for at jeg fortvarende blev stadig angrepet, bl.a. sterkt av herr Mowinckel, på det samme uriktige grunnlag, som en illojal, ubehersket og umulig person, uten at herr Hundseid, da eller senere, har funnet nogen foranledning til å bringe det sanne forhold frem;

at statsminister Hundseid, uaktet sin stadige tale om statens autoritet, o.s.v. og sitt ovennevnte tilsagn i Stortinget om at regjeringen skulde ha sin oppmerksomhet henvendt på den revolusjonære virksomhet, og tross at Bondepartiet i sitt program "krever lydighet mot landets lover" og at "statsmaktene griper effektivt inn li-

keoverfor organisasjonsmessige overgrep, som truer samfundets interesser", intet virkelig effektivt har gjort for å rydde op med omstybningsbevegelsen, og derved skape indte fred og grunnlag for samfundets økonomiske sanering og for avhjelp av arbeidsløsheten. Boikottloven, som av regjeringen var besluttet fremsatt ifjor vår, trakk statsministeren ifjor tilbake efter påtrykk av herr Mowinckel. I veikonflikten og i Randsfjordkonflikten optrådte han vaklende og undlot å hevde statens autoritet likeoverfor de revolusjonære fagorganisasjoners utfordring og overgrep. Når veikonflikten allikevel blev løst på en slags vis, så skyldes ikke dette herr Hundseids innsats. - Sovjetregjeringen våget å innsende en protest mot at vårt folk blev gjort opmerksom på den skandaløse måte hvorpå de russiske makthavere tillater sig å gripe inn i indre norske forhold og undergrave landets samfundsorden. Statsminister Hundseid godtok uten videre denne Sovjetregjeringens uberettigede og fripostige protest, som til og med bygget på benektelse av beviste kjenngjerninger, og undlot å protestere mot en fremmed makts agitatoriske innblanding i indre norske forhold. Han var endog betenkt på å forby mig i mine foredrag å omtale det bolsjevikiske undergravningsarbeide i vårt land. Kun efter påtrykk innskrenket han sig til å la opta stenografisk referat av mine uttalelser for presentasjon likeoverfor mulige nye russiske protester. Jeg blev altså i mine foredrag faktisk stillet under trykket av russisk censur. Følgen av denne svakhet og manglende forståelse for nasjonal selvhevdelse og den nasjonale ære, ser man nu, or man ikke skjõnte det på forhånd. Bolsjevikkene fordobler sin protest. Herr Mowinckel bøier enda mer undav. og bolsjevikkenes norske kamerater utnytter det hele i sin

agitasjon;

at videre statsminister Hundseid i den s.k. Kullmann-sak - skjønt han selv i trontaledebatten 31. 1. 1933 har uttalt at det intet var å bebreide mig for mitt forhold i Kullman-saken, og ovenikjøpet i sin tale gikk sterkt inn for Forsvarsdepartementets aksjon - i virkeligheten har optrådt i denne sak på en lignende måte som i Quisling-saken. Han har unndradd Forsvarsdepartementet enhver støtte, da Departementet, som den øverste ansvarlige myndighet på forsvarrets område, pliktmessig - etter loven og Stortingets påbud - tok op denne sak vedr. disse alvorlige anslag mot landets forsvar og statens sikkerhet. Istedet fant han det mer hensiktssvarende å legge sig på tvers av saken, og ved ukorrekte uttalelser til pressen og til tredjemenn. nu likesom våren 1932, å la offentligheten bli påny befestet i det inntrykk at jeg optrer illojalt. Selv da det endelig efter lange forhandlinger var enstemmig besluttet i regjeringen at spørsmålet om straffetiltale mot kaptein Kullmann skulde undergis fortsatt efterforskning, og Forsvarsdepartementet hadde utsendt pressemeddelelse overensstemmende hermed, desavouerte statsministeren offentlig denne beslutning ved en uttalelse til "Dagbladet" 13. 12. 1932 gående ut på at spørsmålet om straffesat kun blev aktuelt hvis det civile søksmål mot formodning ikke skulde føre frem. Og i trontaledebatten 31. 1. 1933 desavouerte han igjen både regjeringens beslutning og samtidig nu også sin tidligere uttalelse til "Dagbladet" ved en ny tolkning av saken. Regjeringens beslutning skulde nu ha vært at spørsmålet om straffetiltale mot kaptein Kullmann skulde avhenge av resultatene av efterforskningen mot de øvrige som er nevnt i Forsvarsdepartementets anmeldelse. Sa-

kens riktige gjennomførelse er på denne måte blitt i høi grad hemmet og vanskeliggjort, og jeg for min del er - til stor skade for mig personlig og for de opgaver som jeg ønsker å arbeide for - blitt stillet i et skjevt lys, som et ukeldig uro-element der mangler politisk takt og oversikt over det efter omstendighetene mulige, og som har fått revolusjonen på hjernen og endog kan villedes til eventyrligheter;

at herr Hundseid nu i Kullmann-saken, som ifjor i Quisling-saken, efter å ha veket fra standpunkt til standpunkt og fra en kritikklos godtagelse av riksadvokatens opfatning til en hel forkastelse og fordømmelse av hans synspunkter, endelig under begivenhetenes trykk har måttet forfekte et standpunkt, som hvis han straks hadde inntatt d t, vilde ha spart denne alvorlige sak for en skandaløs forkludring, og ham selv og andre for en masse ubehageligheter;

at statsminister Hundseid, i strid såvel med regjeringen som med Bondepartiets politikk og enhver virkelig nasjonal linje har ført forhandlinger med Danmark bak bonderegjeringens rygg og forlik i Grønlandssaken på basis av at Norge oppgir sitt suverenitetskrav, og det samtidig som han likeoverfor Grønlandsdelegasjonen og i samlet regjering, mens forhandlingene pågikk, har avgitt høitidelig forsikring om at sådanne forhandlinger ikke fant sted; at hans oprindelige hensikt, som ved et tilfelle blev forpurret, var, efter hans egne senere innrømmelser, å stille regjeringen overfor et fait accompli, alt for å opnå det samarbeide med herr Mowinckel som åiensynlig regjeringens nasjonale Grønlandspolitikk var i veien for;

at herr Hundseid - bortsett fra nu å slå sig til ridder ved å angripe herr Mowinckel - har sviktet på alle de punkter som har gitt

bonderegjeringen den prestige den måtte ha erhvervet, og hvor det spørres etter menn og ikke etter korridorpolitikk. At han ikke har nyttet tiden og chansen mens Bond-partiet hadde regjeringsmakten til virkelig å søke løsningen av de store og pinefulle krav som forelå. Men istedet har latt styretiden nedgå til en planløs politikk som ikke rekker ut over det som var nødvendig for å holde det gående fra dag til dag. At han i hele sitt styre har ligget under for den illusjon at for det som han trodde nødvendige samarbeide med herr Howinckel var nødvendig å drive Howinckel-politikk. I mitt P.M. av 20. 11. 1932, som blev sendt samtlige medlemmer av regjeringen, uttalte jeg :

"Det eneste som kan føre frem, er ikke kompromisser med partipolitikere hvis politikk allerede bærer hovedskylden for vår nuværende misère. Men endelig engang klare linjer. Det gjelder nu å befeste selve grunnlaget for vårt samfund, sikre betingelsene for videre fremgang og resolutt slå inn på en positiv nasjonal politikk som bygger og bøter, og som i det lange løp er det eneste virksomme middel mot den samfundsomstyrtende bevegelse.

Skal ikke hele vårt samfundsliv ende i kaos og ulykke for oss alle, er det nødvendig at det nu i ellefte time endelig tas de nødvendige krafttak for å løse de store aktuelle spørsmål som nu krever en virkelig løsning. Foruten å verne om statens autoritet og gjenoprette respekten for lov og rett, gjelder det i første rekke å gjennomføre :

- (1) en rasjonell og målbevisst pengepolitikk,
- (2) å bringe orden i finansene og korrupsjonsforvaltningen,
- (3) sikre næringslivet indre fred og konkurransemuligheter,

(4) lette krisen for bønder og fiskere,

(5) skaffe de arbeidsløse arbeide.

Alle disse ting kan virkelig løses.

Men intet virkelig alvorlig og effektivt blir gjort på disse områder hvor forholdene forverres dag for dag. Det blir bare til halve forholdsregler som ikke fører frem. Man savner i statsministerens politikk og ledelse nettop det som trenges. Der er i regjeringens politikk under den nuværende ledelse ingen plan, ingen linjer, og ingen skapende mål."

Den omstendighet at herr Hundseid umiddelbart før trontaledebatten i år, da han hadde valget mellom å gi op, eller å sale om og forsvare den linje som jeg den hele tid har forfektet under stadig motstand fra herr Hundseids side, da valgte det siste alternativ, forandrer ikke mitt syn på saken. På den anerkjennelse, som han forsåvidt har visr mig, kan jeg ikke annet enn sette den pris som beveggrunnene til hans handlemåte synes å fortjene. Men når kursendringen er skjedd for å redde sig selv ut av en uholdbar situasjon, har omvendelsen ingen verdi. Etter alt som var gått forut virker det også mindre konsekvent at herr Hundseid samtidig også forsåvidt brøt med sin tidligere politikk, som han gikk til et sterkt personlig angrep på herr Mowinkel, som han karakteriserte som skuespiller, bebreidet ham hans halve og haltende standpunkter, og at han tross tidligere utsagn fremdeles av ærgjerrighet fortsatte i politikken. Uten å bestride at denne kritikk kan ha sin berettigelse, er herr Hundseid neppe den rette mann til å utøve den.

Som allerede navnt, og som det tydelig fremgår av de anførte dokumenter, er også den redegjørelse for Kullmann-saken, som statsmini-

ster Hundseid gav under trostaledebatten en fullstendig misvidende konstruksjon, som riktignok kan påbegnes å være blitt godtatt av overfladiske tilhørere, ubekjendt med sakens detaljer. Men som for enhver som hadde satt sig næiere inn i saken, måtte stille Forsvarsdepartementet og mig selv i et fullstendig skjevt lys. De offisielle meddelelser som Forsvarsdepartementet hadde utsendt i overensstemmelse med regjeringens beslutning, og som endog også i sin form var vedtatt av regjeringen, måtte fremstille sig som en helt utilbørlig, illøial og tendensiøs manøvre fra min side. Etter all den strid om saken, som var gått forut, er det utenkelig, at herr Hundseid ikke var på det rene med at hans erkløring ikke var i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Heller ikke herr Hundseid redegjørelse ved samme leilighet om episoden med høires generalsekretar og mitt foredrag i den konservative studenterforening 28. 10. 1932, er mer enn den halve sannhet. Statsministeren forklarte i Stortinget, og i det dementi som han i sin tid tilstillet pressen i sakens anledning, at han tilfeldigvis traff høires generalsekretar og kom til å tale med ham om de rykter om mitt foredrag, som han (statsministeren) hadde hørt fra annet hold. Men det virkelige forhold er at det er høires generalsekretar, som oprindelig har bragt saken frem til statsministeren gjennom meddelelser som er gitt Justisdepartementet. Det er likeledes usant at herr Hundseid, således som han forklarte i Stortinget, under samtalen om saken på sitt kontor forklarte mig hvad han hadde hørt av generalsekretar Gram, og at det var fra denne at han skulde fa et skriftlig referat. Det faktiske forhold er at herr Hundseid, under den avhøring som han gjorde mig til gjenstand for i forbindelse med

den helt misvisende, men meget alvorlige anklage som var bragt frem bak min rygg. og samtidig i forbindelse med lignende helt usanne forvrengninger av uttalelser i et privat middagsselskap, nektet å si mig hvem som hadde fremsatt beskyldningene, og at han siden heller ikke gav mig anledning til å beholde eller ta kopi av de mottatte to referater (ikke ett), som senere begge viste sig å være laget av folk ansatt på høires kontor. Det er denne fremgangsmåte og sin redegjørelse for saken, som herr Hundseid i Stortinget kalte for å opptre med åpent visir. Herr Hundseids solstrålefortelling i Stortinget om at det var av omsorg for mig - "for å få et bevis mot disse sannhetsvidner" - at statsministeren gikk til et annet partis generalsekretar først, før han nevnte en så viktig sak for sin egen forsvarsminister - allerede i sig selv en urimelig historie - blir således, som følge av hvad foran er angørt, iøienspringende absurd. Og så meget mer som statsministeren selv under en samtale med mig (14. 12. 1939) direkte slapp ut med at han hadde ment at mine påståtte uttalelser kunde ha gitt grunnlag for å få mig fiernet. Jeg tillater mig derfor å se også på denne intrige som et i rekken av de mange bakholdsangrep, som fra forskjellige politiske leire er blitt rettet mot den politikk jeg er gått inn for. Den hensikt, som de har med å søke å umuliggjøre mig, burde være tydelig nok. Men herr Hundseid har kun vært altfor villig til at gå'sarmen med denne nasjonale politikks mostandere, og ut fra motiver som ikke kan ha vært diktert av saklige grunner. -

Enkelte av de ovenfor berørte forhold vil kanskje ved et første inntrykk fortone seg som personlige og interne saker, som det ikke var grunn til å trekke offentlig frem, og som man burde forsøke å

overse. Det er ikke alle som med engang forstår at det undertiden for å være saklig nettop kan være nødvendig å trekke frem personlige ting. I dette tilfelle er det ikke bare min egen personlige skjebne, men også ens saklige arbeide, og store nasjonale saker med, som uten betenkning er blitt satt på spill.

Jeg bortser imidlertid helt fra at den lite pyntelige måte hvorpå herr Hundseid har optrådt i en rekke tilfelle, er gått ut over mig personlig. Det er den benyttede fremgangsmåte og hele den innstilling som ligger bak den benyttede fremgangsmåte, som - hvad enten det gjaldt person eller sak - har vart så forkastelig at jeg finner det umulig å kunne anerkjende som chef Bondepartiets ruverende fører. Jeg antar at der også i den almindelige bevissthet ennå er en virkningsfull forskjell på hvad visse moralske og ridderlige lover krever, og hvad enkelte mener er tillatt i god politikk. Det er på tide at målestokken i politikken også i så henseende høies.

I mitt P.M. av 20. 11. 1932, som blev sendt alle regjeringens medlemmer, - og likeledes i mitt brev av 5. 12. 1932 til statsråd Trædal som representant for regjeringen under forhandlinger som jeg dengang førte med dens øvrige medlemmer, var jeg av omstendighetenes makt ubehagelig tvunget til å si min mening om regjeringschefens personlige optreden, og om hans politiske ledelse. Jeg henstillet åpent at statsministeren trådte tilbake, idet jeg fremholdt at det forekommer ikke i politikken at en sådan avskalling ikke er en styrkelse, når det skjer for å gjennomføre en klar og målbevisst linje. Jeg uttalte, "at når en regjeringschef tar en fagminister i sitt ministerium, så er det ikke bare han som viser vedkommende fagminister en ære og tillit. Men det er også vedkommende fagmini-

ster som yder regjeringschefen tillit og ære ved å gi sig under hans ledelse. Den tillit har statsminister Hundseid forspilt fra min side."

Når jeg allikevel blev sittende i regjeringen, til tross for at det ikke skjelde nogen personforandring, så var dette - foruten fordi jeg hadde støtte i et flartall i regjeringen - utelukkende av plikts- og lojalitetshensyn, som man sterkt appellerte til, og fordi herr Hundseid måtte gi efter i Kullmann-saken, gav sin tilslutning til det i trontalen fremsatte forslag om regulering av organisasjonens stilling og forholdet mellom kapital og arbeide, og at herr Hundseid ved egne, positive uttalelser lot mig forstå at han aktet snart å trekke sig helt ut av politikken.

Men jeg har selvfølgelig ikke skiftet mening m.h.t. den opfatning som jeg tidligere skriftlig så tydelig har fremholdt om Bondepartiets nuværende fører. Herr Hundseid har hatt chansen til selv å trekke sig tilbake, og jeg for min del har under denne forutsetning vært fullt rede og villig til i taushet å ta vekten av den skjeve stilling som han ved sin opptreden har bragt mig i. Men når herr Hundseid ikke selv har benyttet anledningen til å holde sig tilbake, anser jeg at Bondepartiet har berettiget krav på å bli satt helt inn i disse forhold. At det derfor er min plikt å fremkomme med denne redogjørelse likeoverfor Bondepartiets stortingsgruppe, og alle dem som likesom mig er gått inn for Bondepartiets program og politikk. Alt som kan gi inntrykk av rettshaveri og personligheter, er mig så usmakelig at jeg i det lengste har kviet mig for å gå til dette skritt, som løper fare for å kunne misopfattes

som en personlig opvask. Men slik som forholdene har utviklet sig, står det for mig som den eneste vei til å opnå klare linjer, og herr Hundseid har selv overskredet grensen hvad angår den lojalitet som man tror å kunne trassere på hos mig.

Vi som med Bondepartiet mener å være gått inn for en solid og reel nasjonal politikk, vi har krav på at løsningen av disse oppgaver ikke forkludres. Vi har krav på at man ikke ved et personvalg av første rangs betydning så å si går god for en adferd, som vi ikke er med på av politiske grunner, og heller ikke ut fra hensynet til lovene for moral og ridderlighet.

Den nasjonale linje, som Bondepartiet fremfor alle andre partier, har tatt op, fremmes ikke ved kompromisser og halve standpunkter skjult av smukke og sterke talemåter, eller ved at man fryktomt dekker over og dypser ned skrupeligheten, og ikke åpent og målbevisst retter på de geil som er begått. Men i øieblikket står herr Hundseid atter som et regjerings-habilt partis fører, og vil formodentlig automatisk bli regjeringschef igjen, hvis den politiske konjunktur leder partiet til "makten". Det vil si at oppgaven atter vilde bli prisgitt den samme halve standpunktens politikk, som vi så lenge har sådanne sorgelige erfaringer i.

Transekommunistene og deres sosialistiske og halvsocialistiske allierte er på det rene med at herr Hundseid er ufarlig. De vet at risikoen for deres politikks fremgang representeres av folk som virkelig vil noget positivt og ikke viker undav for de løsninger, som tidens behov, en god vilje og rettfærdig følelse krever. Også enkelte innen høire har eiencynlig sine bekyrninger. Alle disse partipolitikere, fra venstre til høire, for hvem partiet går foran lan-

det, er interessant i å støtte op om de halve standpunktets menn i Bondepartiet. Fordi virkningen blir at dette parti paralyseres i sin positive politikk, og at den store masse av velgere som vilde tiltrekkes av handledyktighet og av en konstruktiv politikk avholdes fra å slutte sig til Bondepartiet av den grunn at man har følelsen av at partiet ikke representerer nogen klar, ny innsats.

Et videre hensyn som gjør det påkrevet å fremkomme med denne sak på det nevnte tidspunkt er Grønlandsspørsmålet.

Som nevnt ovenfor, har herr Hundseid som statsminister - i hemmelighet og på egen hånd - ført forlikshandlinger med Danmark.

Følgen er at det nu hviskes i Kjøbenhavn og Haag at det norske folk står splittet i denne sak, og at det ikke er nogen virkelig folkevilje bak Bondpartiets Grønlandspolitikk. Og hovedbeviset herfor er hvad alle på de kanten vet, at chefen for Bonderegjeringen, som har vært villig til å ente forhandlinger om et oppgjør i Grønlandssaken på basis av en forhånds oppgivelse av Norges suverenitetskrav, den mann er nu igjen blitt Bondepartiets fører.

Dette forhold bør Bondepartiet nu kjenne til for å kunne ta avstand fra det. I Grønlandssaken bør så vel danskene som domstolen, ved at herr Hundseid umiddelbart trer tilbake fra sin lederstilling, bringes til å forstå hvor de har det norske Bondeparti.

All historisk erfaring viser at enhver nødvendig utskillelse gir styrke, og ikke er nogen svekkelse. Enhver må ved nærmere eftertanke også innse at nevnte sak i virkeligheten ikke er et personoppgjør. Det gjelder ikke her innstillingen til enkeltpersoner, men Bondepartiets hele politiske linje. Og det forekommer mig at det hadde vært pinelig om Bondepartiets stortingsgruppe allerede

forlengst hadde fått anledning til å ta standpunkt til den uefterrettelige måte hvorpå deres regjeringschef og nuværende fører har optrådt i spørsmål, som er hovedposter i Bondepartiets program. Når så ikke er skjedd, og når herr Fjundseid ikke selv har benyttet anledningen til å holde sig tilbake, vil jeg tillate mig å fremholde som min bestemte opfatning at gruppen nu må ta standpunkt til de forhold som her er fremlagt. Man bør forstå at de ting som det her gjelder er blandt kjernepunktene i vår nasjonale politikk, og at saken ikke kan utviskes som personlige rivninger eller som politiske motsetninger i partianliggender. En klar avgjørelse er nu nødvendig. Det er nødvendig av hensyn til Grønlandssaken, såvel hvad dommen angår som sakens videre skjebne. Det er nødvendig av hensyn til partiet. Og det er fremfor alt nødvendig for at der endelig engang skal kunne skapes sunde, rene og klare linjer i norsk politikk. Det står til Bondepartiets stortingsgruppe å avgjøre om denne nødvendige fornyelse i Bondepartiet skal skje innen fire vegger eller for åpen scene.

Jeg tillater mig derfor å henstille at gruppen uopholdelig tar saken op til behandling, så den kan være avgjort i løpet av de aller-nærmeste dager. Det er allerede tapt alt for megen tid og forsømt alt for mange leiligheter. Jeg for min del akter ikke lenger å bære min del av ansvaret for at dette fortsetter, og det hele forhold er ikke lenger gjenstand for kompromisser forsåvidt mig angår.

Ærbødigst

Vidkun Quisling.
(sign.)